

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2021/2022-37)

23 MART DÜNYA METEOROLOJİ GÜNÜ (2022) ERKEN UYARI VE ERKEN EYLEM

Dünya Meteoroloji Örgütü (WMO) tarafından her yıl 23 Mart günü Dünya Meteoroloji Günü olarak belirlenmiştir ve her yıl farklı bir tema belirlenerek çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir. Bu yılın teması “Erken Uyarı ve Erken Eylem” olarak belirlenmiştir.¹

İklim değişikliğinin bir sonucu olarak Dünyanın birçok yerinde aşırı hava, iklim ve su olayları giderek artan sıklıkta yaşanmaktadır. Toplumlar nüfus artışı, kentleşme ve çevresel değişikliklerin bir sonucu olarak gelişen tehlikelere her zamankinden fazla maruz kalmaktadırlar. İçinde bulunduğumuz COVID-19 pandemisi, toplumun karşılaştığı zorlukları daha karmaşık hale getirmiş ve başa çıkma mekanizmalarını zayıflatmıştır. Pandemi ayrıca, dünyamızda, iklim eylemi, afet riskinin azaltılması ve sürdürülebilir kalkınma gibi küresel hedeflere doğru ilerleme kaydetmek için gerçekten tüm olası tehlikeleri kapsayan, sınır ötesi bir yaklaşımı benimsememiz gerektiğini vurgulamaktadır. Hazırlıklı olmak ve doğru zamanda, doğru yerde hareket edebilmek, hem bugün hem de gelecekte birçok hayat kurtarabilir ve toplulukların geçim kaynaklarını koruyabilir. 23 Mart 2022 Dünya Meteoroloji Günü bu nedenle Erken Uyarı ve Erken Eylem temasına sahiptir ve Afet Riskini Azaltma için Hidrometeorolojik ve İklim Bilgilerinin hayati önemini vurgulamaktadır.¹

“Erken Uyarılardan Erken Eyleme Geçin” İklim Hizmetlerinin Durumu 2020 Raporuna göre, aşırı hava ve iklim olaylarının sıklığı, yoğunluğu ve şiddeti iklim değişikliğinin bir sonucu olarak artmakta ve savunmasız toplulukları orantısız bir şekilde etkilemektedir. Rapora göre her üç kişiden biri ise hala erken uyarı sistemleri tarafından yeterince kapsanmamaktadır.²

Öte yandan, WMO sekreterinin ifade ettiği gibi, “COVID-19, iyileşmesi yıllar alacak büyük bir uluslararası sağlık ve ekonomi krizi yaratırken, iklim değişikliğinin ekosistemler, ekonomiler ve toplumlar için önümüzdeki yüzyıllar boyunca sürekli ve artan bir tehdit oluşturmaya devam edeceğini hatırlamak çok önemlidir. Bunun yanı sıra COVID-19 pandemisinden kurtulmak, antropojenik iklim değişikliği ışığında dayanıklılık ve adaptasyona yönelik daha sürdürülebilir bir yolda ilerlemek için bir fırsattır”.²

Artan Riskler

WMO'nun 1970-2019 Hava, İklim ve Su Aşırı Olayları İlişkili Ölümlülük ve Ekonomik Kayıplar Atlası'na göre, son 50 yılda 11.000'den fazla rapor edilmiş hava, iklim ve su ile ilgili afetler 2 milyonun biraz üzerinde ölüme ve 3,64 trilyon ABD Doları tutarında ekonomik kayba neden olmuştur. 1970-2019 yılları arasında afetlerin sayısı beş kat, ekonomik kayıplar yedi kat artmıştır. Ancak, geliştirilen erken uyarı ve

¹ [Internet] Dünya Meteoroloji Örgütü Web Sayfası, Erişim Adresi: <https://public.wmo.int/en/resources/world-meteorological-day/world-meteorological-day-2022-early-warning-early-action> Erişim Tarihi: 20.03.2022

² [Internet] 2020 İklim hizmetlerinin Durumu Raporu, State of Climate Services 2020 Report: Move from Early Warnings to Early Action, 13 October 2020, WMO. Erişim Adresi: <https://public.wmo.int/en/media/press-release/state-of-climate-services-2020-report-move-from-early-warnings-early-action> Erişim Tarihi:20.03.2022

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2021/2022-37)

afet risk azaltma stratejileri sayesinde ölümlerin sayısı 1970'ten günümüze neredeyse üç kat azalmıştır.^{3,4}

Aşırı iklim ve hava olaylarının yarattığı bir diğer sorun da yerinden edilen topluluklardır. Birleşmiş Milletler Afet Risk Azaltma Ofisi'ne göre 2020'de tahminen 30 milyon insan hava koşullarına bağlı afetler nedeniyle yerinden edilmiştir. Pandemi, kuraklık da dahil olmak üzere aşırı hava olaylarıyla birleştiğinde küresel açlık ve yoksulluk üzerinde yıkıcı etkiler yaratmaktadır. 2020'de 2,3 milyar insan yıl boyunca yeterli gıdaya erişimden yoksun kalmıştır.⁵

İklim Değişikliği ve Aşırı Hava Olayları⁶

İnsan kaynaklı iklim değişikliği şimdiden dünyanın her bölgesinde birçok hava ve iklim olaylarını etkilemektedir. 2014'te yayınlanan Beşinci Değerlendirme Raporu'ndan bu yana sıcak hava dalgaları, yoğun yağışlar, kuraklık ve tropikal siklonlar gibi aşırı uç değerlerde gözlemlenen değişikliklerin ve özellikle bunların insan etkisine atfedilmesinin kanıtları güçlenmiştir.

Hükümetler Arası İklim Değişikliği Paneli'nin (IPCC) Altıncı Değerlendirme raporuna göre, aşırı sıcaklıklar 1950'lerden bu yana çoğu kara bölgesinde daha sık ve daha yoğun hale gelmiştir ve artan küresel ısınmayla birlikte daha da artacaktır. IPCC'ye göre, küresel ısınmayı 2°C yerine 1,5°C ile sınırlamak, yaklaşık 420 milyon daha az insanın aşırı sıcak dalgalarına daha sık maruz kalmasıyla sonuçlanabilir.

Erken Uyarı Hayatları ve Geçim Kaynaklarını Kurtarır⁷

WMO üyelerinin sadece %40'ı Çoklu Tehlike Erken Uyarı Sistemlerine (MHEWS) sahiptir. Özellikle Afrika ve Gelişmekte Olan Küçük Ada Devletlerinde hava durumu gözlem ve tahminlerinde büyük boşluklar bulunmaktadır. Afrika'da, 2019'da raporlama istasyonlarının sadece %26'sı WMO standartlarını karşılamıştır. Bir zincirin en zayıf halkası kadar güçlü olduğu düşünüldüğünde, bu boşluklar yerel ve küresel olarak erken uyarıların doğruluğu için bir risk oluşturmaktadır.

WMO Küresel Çoklu Tehlike Uyarı Sistemi (GMAS), WMO Şiddetli Hava Durumu Bilgi Merkezi'nden gelen uyarıların ve bilgilerin kullanılabilirliğini artırarak ve erken eylemi destekleyerek zorlukları çözmeyi amaçlamaktadır.

³ [Internet] 1970-2019 Hava, İklim ve Su Aşırı Olayları İlişkili Ölümlülük ve Ekonomik Kayıplar Atlası, WMO's Atlas of Mortality and Economic Losses from Weather, Climate and Water Extremes 1970-2019. Erişim Adresi:

https://library.wmo.int/index.php?lvl=notice_display&id=21930#.YjI6fBBBwV9

Erişim Tarihi: 20.03.2022

⁴ [Internet] Erişim Adresi: <https://public.wmo.int/en/resources/world-meteorological-day/world-meteorological-day-2022-early-warning-early-action/risking-risks>

⁵ [Internet] Erişim Adresi: <https://www.undrr.org/news/undrr-welcomes-wmo-atlas-mortality-and-economic-losses> Erişim Tarihi: 20.03.2022

⁶ [Internet] Erişim Adresi: <https://public.wmo.int/en/resources/world-meteorological-day/world-meteorological-day-2022-early-warning-early-action/climate-change-and-extreme-weather> Erişim Tarihi: 22.03.2022

⁷ [Internet] Erişim Adresi: <https://public.wmo.int/en/resources/world-meteorological-day/world-meteorological-day-2022-early-warning-early-action/early-warnings-save-lives-and-livelihoods> Erişim Tarihi: 22.03.2022

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ HALK SAĞLIĞI ANABİLİM DALI TOPLUM İÇİN BİLGİLENDİRME DİZİSİ (2021/2022-37)

Adaptasyon ve Dayanıklılık⁸

BM, tüm gelişmiş ülkeler ve çok taraflı kalkınma bankaları tarafından sağlanan iklim finansmanının toplam payının %50'sinin uyum ve dayanıklılığa ayrılması gerektiğini tahmin etmektedir. Küresel Uyum Komisyonu'na göre, yaklaşan bir fırtına veya sıcak hava dalgasının 24 saat önceden uyarılması, sonraki hasarı yüzde 30 oranında azaltabilir. Gelişmekte olan ülkelerde erken uyarı hizmetlerine 800 milyon ABD Doları tutarındaki harcama, potansiyel olarak yılda 3-16 milyar ABD Doları arasındaki kayıpları önleyecektir. O halde, iklim değişikliğine uyum planlarının büyük bir çoğunluğunun, özellikle En Az Gelişmiş Ülkeler ve Gelişmekte Olan Küçük Ada Devletlerinde erken uyarı sistemlerini birinci öncelik olarak belirlemesi önemlidir.

Ortaklıkların Gücü⁹

BM İnsani Yardım Koordinatörlüğü (OCHA) tarafından yayınlanan Küresel İnsani Yardıma Genel Bakış'a göre, 2022'de dünya genelinde 274 milyon insanın acil yardım ve korumaya ihtiyacı olacaktır. Bu sayı, bir önceki yıla göre %17'lik artış anlamına gelmektedir ve neden olarak siyasi ve ekonomik istikrarsızlık, aşırı hava olayları ve iklim değişikliği, COVID-19'un dünyanın en savunmasız insanları üzerindeki iç içe geçmiş etkileri gösterilmektedir. Risk-Bilgilendirilmiş Erken Eylem Ortaklığı (Risk-informed Early Action Partnership, REAP), 2025 yılına kadar 1 milyar insanı afetlere karşı daha güvenli hale getirmek amacıyla iklim, insani yardım ve kalkınma toplulukları genelinde benzeri görülmemiş sayıda paydaşı bir araya getirmektedir. Ayrıca WMO ve UNDRR'nin kurmuş olduğu iklim ve afete dayanıklılık için bir mükemmeliyet merkezi ile küresel olarak araştırma ve eylem çabalarının güçlendirilmesi hedeflenmiştir.

2030 Gündemi¹⁰

2030 yılı dünyayı daha iyi bir yer haline getirmek için küresel gündemde kilit tarihtir. 17 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi, Sendai Afet Riskini Azaltma Çerçevesi ve İklim Değişikliği ile ilgili Paris Anlaşması'na ulaşmak için hedef yıl olarak belirlenmiştir ve hedeflerin hepsi birbirine bağlıdır.

WMO'nun vizyonu, "2030 yılına kadar tüm ulusların, özellikle de en savunmasız olanların, aşırı hava, iklim, su ve diğer çevresel olayların sosyoekonomik sonuçlarına karşı daha dirençli olduğu bir dünya göreceğiz" şeklinde belirlenmiştir.

WMO ve 193 üyesi daha güvenli, daha dayanıklı ve daha sürdürülebilir bir gezegen için birlikte çalışırken, Dünya Meteoroloji Günü teması bu vizyona doğru ivme kazandırmayı hedeflemektedir.

⁸ [Internet] Erişim Adresi: <https://public.wmo.int/en/resources/world-meteorological-day/world-meteorological-day-2022-early-warning-early-action/adaptation-and-resilience> Erişim Tarihi: 22.03.2022

⁹ [Internet] Erişim Adresi: <https://public.wmo.int/en/resources/world-meteorological-day/world-meteorological-day-2022-early-warning-early-action/power-of-partnerships> Erişim Tarihi: 22.03.2022

¹⁰ [Internet] Erişim Adresi: <https://public.wmo.int/en/resources/world-meteorological-day/world-meteorological-day-2022-early-warning-early-action/2030-agenda> Erişim Tarihi: 22.03.2022